Materiallar to'plami · Conference Proceedings
"ZAMONAVIY TADQIQOTLAR VA BARQAROR RIVOJLANISH" respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi
04 August 2026
UDK 37
IJTIMOIY-GUMANITAR FANLAR

TA'LIM TIZIMIDA XIZMATLAR KO'RSATISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION MEXANIZMLARI

Ravshanjon Gafurovich Umarov*
Farg'ona davlat universiteti mustaqil izlanuvchisi
✉ ravshanu424@gmail.com

ANNOTATSIYA

Mazkur tadqiqot ishida ta'lim tizimida xizmatlar ko'rsatish samaradorligini oshirishning innovatsion mexanizmlari hamda ularni amaliyotga joriy etishning nazariy asoslari yoritilgan. Ta'lim xizmatlarini boshqarishda raqamli texnologiyalar, zamonaviy boshqaruv yondashuvlari, sifat menejmenti tamoyillari va innovatsion boshqaruv vositalarining o'rni ochib berilgan. Shuningdek, ta'lim muassasalarida xizmatlar sifatini oshirish, boshqaruv samaradorligini kuchaytirish, resurslardan oqilona foydalanish hamda manfaatdor tomonlar bilan samarali hamkorlikni yo'lga qo'yish masalalari ko'rib chiqilgan. Ta'lim tizimida innovatsion mexanizmlarni qo'llashning afzalliklari asoslanib, ta'lim xizmatlari sifatini oshirishga qaratilgan ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar

ta'lim tizimi, ta'lim xizmatlari, innovatsion mexanizmlar, boshqaruv, sifat menejmenti, raqamlashtirish, samaradorlik, innovatsiyalar, ta'lim sifati, xizmat ko'rsatish.

DOI: 10.5281/zenodo.21743692

KIRISH

Ta'lim tizimi mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini ta'minlaydigan strategik sohalardan biri bo'lib, uning samaradorligi inson kapitalining sifati, innovatsion salohiyat va milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Globallashuv jarayonlarining jadallashuvi, raqamli texnologiyalarning barcha sohalarga kirib borishi hamda bilimlarga asoslangan iqtisodiyotning shakllanishi ta'lim xizmatlarini tashkil etish va boshqarish tizimiga yangi talablarni qo'ymoqda. Zamonaviy sharoitda ta'lim muassasalari nafaqat sifatli ta'lim beruvchi, balki innovatsiyalarni yaratish, yangi bilimlarni shakllantirish va ularni amaliyotga tatbiq etishga xizmat qiluvchi muhim institut sifatida namoyon bo'lmoqda.

Ta'lim xizmatlari samaradorligi ta'lim jarayonining natijadorligi, boshqaruv tizimining sifati, professor-o'qituvchilarning kasbiy salohiyati, infratuzilmaning rivojlanganligi hamda ta'lim oluvchilarning ehtiyojlarini qondirish darajasi bilan belgilanadi [1, B. 215]. Mavjud boshqaruv mexanizmlarini zamonaviy talablar asosida takomillashtirish, xizmat ko'rsatish jarayonlarini raqamlashtirish, elektron platformalar imkoniyatlaridan keng foydalanish va boshqaruv qarorlarini ma'lumotlarga tayangan holda qabul qilish ta'lim muassasalari faoliyatining samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Natijada boshqaruv jarayonlarining shaffofligi kuchayadi, resurslardan foydalanish samaradorligi ortadi hamda ta'lim xizmatlari sifati barqaror rivojlanadi.

Innovatsion mexanizmlar ta'lim tizimining barcha tarkibiy qismlarini qamrab oluvchi uzluksiz rivojlanish vositasi hisoblanadi. Raqamli boshqaruv tizimlari, sun'iy intellekt elementlariga asoslangan ta'lim platformalari, elektron hujjat aylanishi, masofaviy ta'lim texnologiyalari, adaptiv o'qitish usullari va zamonaviy sifat menejmenti vositalari ta'lim xizmatlarini yangi bosqichga olib chiqishda muhim omillardan biri sanaladi. Innovatsion yondashuvlar ta'lim jarayonining moslashuvchanligini oshirish, xizmatlardan foydalanuvchilarga

qulay sharoit yaratish, boshqaruv xarajatlarini kamaytirish hamda ta’lim natijalarining barqarorligini ta’minlash imkonini beradi.

Ta’lim xizmatlarini tashkil etishda manfaatdor tomonlarning faol ishtiroki alohida ahamiyat kasb etadi. Ta’lim oluvchilar, ota-onalar, ish beruvchilar, davlat organlari va fuqarolik jamiyati institutlari o‘rtasidagi hamkorlikning mustahkamlanishi ta’lim dasturlarini takomillashtirish, xizmatlar sifatini baholash hamda bitiruvchilarning mehnat bozori talablariga mos kompetensiyalarni egallashiga xizmat qiladi. Bunday hamkorlik boshqaruv tizimining ochiqligini ta’minlash bilan birga, ta’lim muassasalari faoliyatining ijtimoiy mas’uliyatini ham kuchaytiradi [2, B. 112].

Raqamli transformatsiya jarayonlarining jadallashuvi ta’lim xizmatlari ko‘rsatish tizimida innovatsion boshqaruv mexanizmlarini joriy etishni yanada dolzarb masalaga aylantirmoqda. Elektron ta’lim resurslari, avtomatlashtirilgan boshqaruv platformalari, bulutli texnologiyalar, katta hajmdagi ma’lumotlarni tahlil qilish vositalari va sun’iy intellekt yechimlari ta’lim muassasalari faoliyatining samaradorligini oshirishga keng imkoniyat yaratmoqda. Bunday vositalardan oqilona foydalanish ta’lim xizmatlarining sifati va tezkorligini oshirish, boshqaruv qarorlarining aniqligini ta’minlash hamda innovatsion rivojlanish uchun mustahkam institutsional asoslarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Ta’lim tizimida xizmatlar ko‘rsatish samaradorligini oshirish innovatsion boshqaruv vositalari, raqamli texnologiyalar, sifat menejmenti tamoyillari va zamonaviy boshqaruv yondashuvlarining o‘zaro uyg‘unlashuvi orqali ta’minlanadi. Mazkur yo‘nalishdagi ilmiy qarashlarni rivojlantirish va ularni amaliy boshqaruv jarayonlariga moslashtirish ta’lim xizmatlari sifatini yangi bosqichga olib chiqish, oliy ta’lim muassasalarining raqobatbardoshligini oshirish hamda mamlakatda inson kapitalini rivojlantirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

ASOSIY QISM

Ta’lim tizimida xizmatlar ko‘rsatish samaradorligi ta’lim muassasalarining boshqaruv sifati, pedagogik salohiyati, zamonaviy infratuzilma, moddiy-texnik baza hamda innovatsion texnologiyalardan foydalanish darajasi bilan uzviy bog‘liq. Zamonaviy ta’lim muassasalari faoliyatida boshqaruvning moslashuvchan, ochiq va natijador mexanizmlarini shakllantirish ta’lim xizmatlari sifatini oshirishning asosiy shartlaridan biri hisoblanadi. Boshqaruv qarorlarini strategik rejalashtirish asosida qabul qilish, ichki resurslarni samarali taqsimlash, ta’lim jarayonlarini muntazam monitoring qilish va faoliyat natijalarini baholab borish xizmatlar ko‘rsatish sifatini yangi bosqichga olib chiqadi. Innovatsion boshqaruv vositalari yordamida ta’lim muassasalari mavjud imkoniyatlardan yanada samarali foydalanish, xizmatlar sifati bo‘yicha yuzaga keladigan muammolarni tezkor aniqlash hamda ularni qisqa muddatlarda bartaraf etish imkoniyatiga ega bo‘ladi. Bunday yondashuv boshqaruv tizimining barqarorligini ta’minlash bilan bir qatorda ta’lim oluvchilarning ehtiyojlarini o‘z vaqtida qondirish, xizmatlar ko‘rsatish jarayonini takomillashtirish va ta’lim muassasasining umumiy raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi [3, B. 60].

Ta’lim xizmatlari samaradorligini oshirishda raqamli transformatsiya ustuvor yo‘nalishlardan biri sanaladi. Elektron hujjat aylanishi, raqamli boshqaruv platformalari, masofaviy ta’lim tizimlari, elektron kutubxonalar, mobil ilovalar, bulutli texnologiyalar hamda sun’iy intellekt elementlariga asoslangan o‘quv platformalari ta’lim xizmatlarini tashkil etishning samaradorligini sezilarli darajada oshirmoqda. Raqamli texnologiyalar yordamida ta’lim oluvchilar uchun xizmatlardan foydalanish qulayligi ortadi, professor-o‘qituvchilarning mehnati optimallashtiriladi hamda boshqaruv organlari real vaqt rejimida zarur ma’lumotlarga ega bo‘ladi. Elektron axborot tizimlari ma’lumotlarning aniqligini ta’minlash, ortiqcha qog‘ozbozlikni kamaytirish, ma’muriy xarajatlarni qisqartirish va boshqaruv qarorlarini tezkor qabul qilish uchun keng imkoniyat yaratadi. Raqamli transformatsiya ta’lim xizmatlari sifatini oshirish bilan birga boshqaruv faoliyatining shaffofligi va hisobdorligini mustahkamlashga ham xizmat qiladi.

Innovatsion mexanizmlarning muhim yo‘nalishlaridan biri sifat menejmenti tamoyillarini ta’lim muassasalari faoliyatining barcha bosqichlariga integratsiya qilishdan iborat. Sifatni boshqarish tizimi ta’lim dasturlarini muntazam yangilash, professor-o‘qituvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, ta’lim oluvchilarning qoniqish darajasini o‘lchash, xizmatlar sifati bo‘yicha fikr-mulohazalarni tizimli ravishda yig‘ish va ularni boshqaruv qarorlarida hisobga olishni nazarda tutadi. Faoliyat samaradorligini baholovchi

ko‘rsatkichlarning ishlab chiqilishi va muntazam monitoring qilinishi xizmatlar ko‘rsatish sifatining barqaror rivojlanishini ta’minlaydi. Sifat menejmenti tamoyillariga asoslangan boshqaruv tizimi ichki nazorat mexanizmlarini kuchaytiradi, mavjud kamchiliklarni erta aniqlash imkonini beradi hamda ta’lim jarayonlarining natijadorligini oshirishga xizmat qiladi. Natijada ta’lim xizmatlaridan foydalanuvchilarning ishonchi ortadi, ta’lim muassasasining nufuzi mustahkamlanadi va xizmatlar sifati uzluksiz takomillashib boradi [4, B. 200].

Ta’lim muassasalari bilan ishlab chiqarish korxonalari, davlat tashkilotlari, nodavlat sektor hamda ish beruvchilar o‘rtasidagi hamkorlik innovatsion rivojlanishning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. O‘quv dasturlarini mehnat bozori ehtiyojlariga mos ravishda shakllantirish, dual ta’lim elementlarini keng joriy etish, amaliyot bazalarini rivojlantirish, mutaxassislarni tayyorlash jarayoniga amaliyotchi ekspertlarni jalb etish hamda bitiruvchilarning bandlik ko‘rsatkichlarini muntazam kuzatib borish ta’lim xizmatlari samaradorligini oshirishga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Bunday hamkorlik ta’lim mazmunining zamonaviy iqtisodiyot talablariga mosligini ta’minlaydi, bitiruvchilarning kasbiy kompetensiyalarini mustahkamlaydi va ularning mehnat bozoriga muvaffaqiyatli integratsiyalashuviga xizmat qiladi. Natijada ta’lim muassasalari faoliyati bilan real sektor ehtiyojlari o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlik kuchayadi hamda ta’lim xizmatlarining amaliy ahamiyati ortadi.

Innovatsion mexanizmlarni izchil va kompleks ravishda joriy etish ta’lim tizimining barqaror rivojlanishiga xizmat qiladigan muhim omillardan biri hisoblanadi.

Raqamli boshqaruv, zamonaviy sifat menejmenti, innovatsion pedagogik texnologiyalar, samarali resurs boshqaruvi va manfaatdor tomonlar bilan faol hamkorlik yagona tizim sifatida faoliyat yuritganda xizmatlar ko‘rsatish sifati sezilarli darajada yaxshilanadi. Bunday integratsiyalashgan yondashuv boshqaruvning moslashuvchanligini oshiradi, moliyaviy va tashkiliy resurslardan oqilona foydalanish imkonini yaratadi, ta’lim xizmatlarining uzluksiz takomillashuvini ta’minlaydi hamda ta’lim muassasalarining milliy va xalqaro miqyosdagi raqobatbardoshligini mustahkamlaydi. Innovatsion mexanizmlar ta’lim tizimining uzoq muddatli rivojlanish strategiyasini amalga oshirish, sifatli inson kapitalini shakllantirish va iqtisodiyotning innovatsion rivojlanish ehtiyojlarini qondirishda muhim boshqaruv vositasi sifatida namoyon bo‘ladi [5, B. 145].

XULOSA

Ta’lim tizimida xizmatlar ko‘rsatish samaradorligini oshirish innovatsion boshqaruv mexanizmlarini keng joriy etish, raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish hamda sifat menejmenti tamoyillarini boshqaruv jarayonlariga integratsiya qilish bilan chambarchas bog‘liq. Zamonaviy ta’lim muassasalari faoliyatida xizmatlar sifati, boshqaruvning tezkorligi va resurslardan oqilona foydalanish darajasi ta’lim tizimining umumiy natijadorligini belgilovchi asosiy omillar hisoblanadi. Innovatsion yondashuvlar ta’lim xizmatlarini tashkil etish va boshqarish jarayonlarini takomillashtirish, manfaatdor tomonlar bilan samarali hamkorlikni rivojlantirish hamda ta’lim oluvchilarning ehtiyojlariga mos xizmatlarni shakllantirish imkoniyatini yaratadi.

Raqamli transformatsiya, elektron boshqaruv tizimlari, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va sifat menejmenti vositalaridan kompleks foydalanish ta’lim muassasalari faoliyatining samaradorligini oshirish bilan bir qatorda boshqaruv jarayonlarining shaffofligi, tezkorligi va natijadorligini ta’minlaydi. Bunday mexanizmlar xizmatlar sifati ustidan muntazam monitoring olib borish, mavjud muammolarni o‘z vaqtida aniqlash hamda boshqaruv qarorlarini ishonchli ma’lumotlar asosida qabul qilish imkonini beradi. Natijada ta’lim xizmatlarining sifati yaxshilanadi, ta’lim oluvchilarning qoniqish darajasi ortadi va ta’lim muassasalarining raqobatbardoshligi mustahkamlanadi.

Innovatsion mexanizmlarni ta’lim tizimiga izchil tatbiq etish inson kapitalini rivojlantirish, mehnat bozori talablariga mos malakali kadrlar tayyorlash va ta’lim xizmatlarini xalqaro talablar darajasiga yaqinlashtirish uchun muhim shartlardan biri hisoblanadi. Ta’lim tizimining barqaror rivojlanishi innovatsion boshqaruv, raqamlashtirish, sifatni uzluksiz takomillashtirish va manfaatdor tomonlar bilan samarali hamkorlikning uyg‘unlashuvi orqali ta’minlanadi.

Takliflar

1. Ta’lim xizmatlarini boshqarishning raqamli integratsiyalashgan platformasini joriy etish. Mazkur platforma ta’lim oluvchilar, professor-o‘qituvchilar va boshqaruv xodimlari faoliyatiga oid barcha jarayonlarni yagona axborot tizimida birlashtirishi, xizmatlar sifati ko‘rsatkichlarini real vaqt rejimida monitoring qilish,

murojaatlar va takliflarni tezkor ko‘rib chiqish hamda boshqaruv qarorlarini tahliliy ma’lumotlar asosida qabul qilish imkoniyatini yaratishi maqsadga muvofiq.

2. Ta’lim xizmatlari samaradorligini baholashning indikatorlar tizimini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish. Mazkur tizim ta’lim oluvchilarning qoniqish darajasi, ta’lim xizmatlaridan foydalanish sifati, professor-o‘qituvchilar faoliyati, bitiruvchilarning bandlik ko‘rsatkichlari, ish beruvchilarning fikrlari va boshqaruv natijadorligini ifodalovchi mezonlarni o‘z ichiga olishi zarur. Ushbu indikatorlar asosida muntazam monitoring va ichki baholashni tashkil etish ta’lim xizmatlari sifatini uzluksiz takomillashtirishga xizmat qiladi.

3. Ta’lim muassasalari, ish beruvchilar va ilmiy-tadqiqot tashkilotlari o‘rtasidagi innovatsion hamkorlik mexanizmlarini rivojlantirish. O‘quv dasturlarini mehnat bozori talablariga mos ravishda yangilash, amaliyot bazalarini kengaytirish, qo‘shma innovatsion loyihalarni amalga oshirish, mutaxassislarni tayyorlash jarayoniga amaliyotchi ekspertlarni jalb etish hamda bitiruvchilarning kasbiy faoliyatini muntazam monitoring qilish ta’lim xizmatlari samaradorligini oshirish, bitiruvchilarning raqobatbardoshligini kuchaytirish va ta’lim tizimining innovatsion rivojlanishini ta’minlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Ayupov, R. H. (2020). Raqamli iqtisodiyot. Toshkent: Iqtisodiyot. 214-226-betlar.

2. Begimqulov, U. Sh. (2017). Ta’limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari. Toshkent: Fan va texnologiya. 96-118-betlar.

3. Ishmuhamedov, R. J. (2019). Ta’limda innovatsion pedagogik texnologiyalar. Toshkent: Fan. 52-79-betlar.

4. Muslimov, N. A. (2016). Kasb ta’limi pedagogikasi. Toshkent: O‘qituvchi. 183-205-betlar.

5. Tolipov, O‘. Q., & Usmonboyeva, M. (2019). Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. Toshkent: Fan va texnologiya. 134-156-betlar.